

Jos otamme koko tilastoajalla (vv. 1881—1905) sattuneiden työtaistelujen tulosten keskimäärän, niin huomaamme, että

Järjestöjen määräämistä lakoista päättyi

Voitolla 49.48 pros.
Osittaisella voitolla 15.87 pros.
Tappiolla 34.65 pros.

Jotavastoin järjestymättömiin työtaisteluista päättyi

Voitolla 33.86 pros.
Osittaisella voitolla 9.38 pros.
Tappiolla 56.31 pros.

Tämän tilaston jälkeisinä vuosina — niin voidaan väittää — on järjestyneitten voittojen prosentti ehkä vähentynyt. Mutta samaa voidaan väittää järjestymättömistäkin. Itseasiassa se on jo mainittuina tilastovuosina havaittavissa:

Vuosi 1881 osotti järjestyneihin nähden seuraavaa:

Voittoja 64.99 pros.
Osittaisia voittoja 6.71 pros.
Tappioita 28.30 pros.

Ja järjestymättömiin nähden:

Voittoja 49.33 pros.
Osittaisia voittoja 7.98 pros.
Tappioita 42.69 pros.

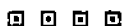
Jotavastoin vuosi 1905 osottaa järjestyneitten työtaisteluista päättyneen:

Voitolla 41.58 pros.
Osittaisella voitolla 11.30 pros.
Tappiolla 47.12 pros.

Ja järjestymättömien päättyneen

Voitolla 33.86 pros.
Osittaisella voitolla 9.38 pros.
Tappiolla 56.31 pros.

Kuten tästä nähdään, osottaa molenpain, sekä järjestyneitten että järjestymättömiin työläisten alkamain lakkojen voittoprosentti alenemista ja tappioprosentti ylenemistä yllämainittujen vuosien välillä. Mutta silti on noissa numeroissa oiva todistus järjestymisen edullisuudesta työtaisteluissa.

„Villitsijä”

Kirj. Richard Pesola

Aivan kristillinen rauha ja sovinto oli vallinnut Iron Rocks'in rautakaivantokylässä siihen saakka, kun se „villitsijä” sinne tuli. Miehet joiivat joka maksuaika itsensä rahoista putipuhtaiksi ja sitte „poikkinaisina” yhtyivät raittiusseuraan, joka paikkakunnalle oli perustettu rukousten, suitsutusten ja messujen avulla — pelastamaan juoppoja, ja olivat siinä seuraavaan maksuun asti. Kirkossa istuttiin aina hartaina, kun naapurikaupungin pappi oli ky-

lässä saarnoja pitämässä. Ruikoiltiin, veisattiin ja välistä itkeä volloitetttiinkin, jos pappi sattui oikein likelle sydänjuuria kosketamaan. Tappelut myös olivat aivan tavallisia ja niitä varten olikin keskelle kylää pystytetty tanssilava, jossa tanssia remputettiin lähes joka ilta ja tapeltiin kuitenkin kerran viikossa. Nuoret miehet varsinkin olivat kouluuntuneet tähän jaloön urheiluun, sillä paikkakunnalla vallitseva kirjottamaton siveellinen laki mää-

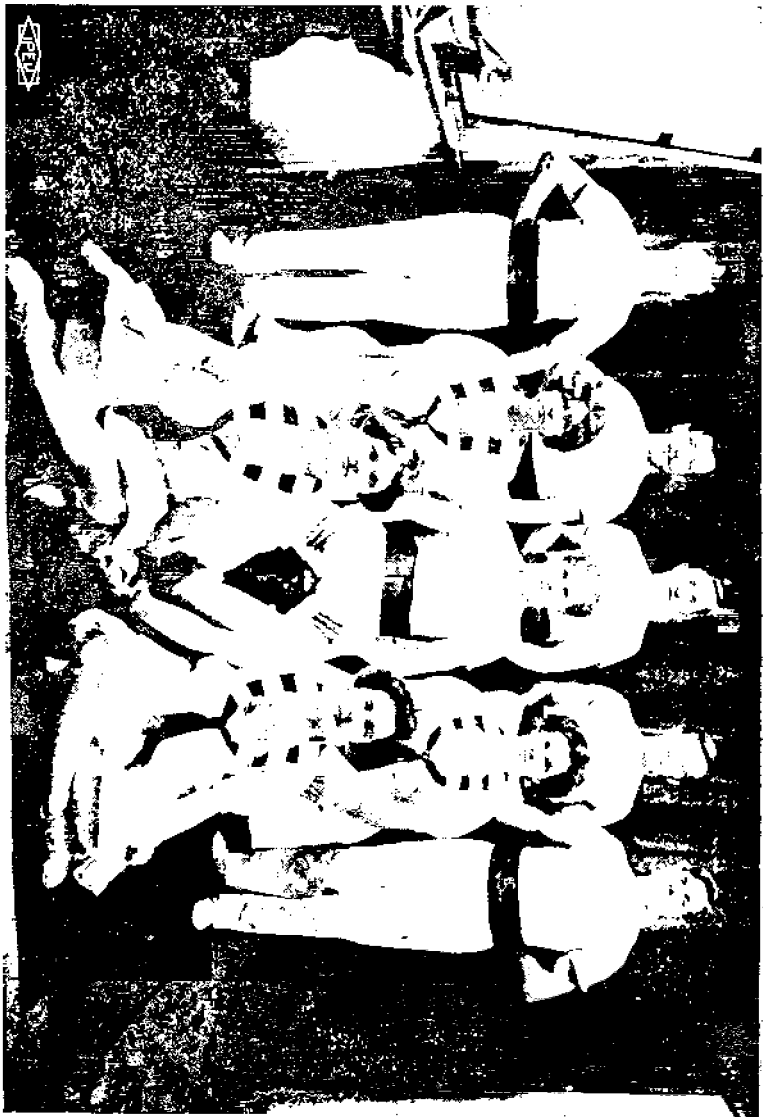
räsi, ettei kukaan saa liaksi paljon "tyttö-lapsia" lähennellä, jos ei ole vähintään puolikymmentä kertaa tapellut ja yhtä monta kertaa ollut putkassa. Vanhemmat, naimisissa olevat miehet tavallisesti antoivat nuoremmille ohjeita tappeluvälineiden käyttämisestä.

Iron Rocks'in naiset olivat lähes yhtä urhoollisia kuin miehetkin. Juoruamisessa ja hävyttömyyksien puhumisessa luonnollisesti he olivat paljon miehiä edellä. Tappelemisessa eivät he olleet niin sankariillisia kuin miehet, mutta monissa lähes yhtä kunniallaissa urheilussa menivät miesten edellekin.

Näiden "kristillisten rientojen" ylimpänä johtajana seisoi Matti Mansikka, ja oli hän asemassaan ollut siitä saakka kuin suomalaiset Iron Rocks'issa olivat asuneet — huolimatta siitä, vaikka oli luku- ja kirjoitustaitoa osamaton, patajuoppo mies. Johtosemaan sitte Mansikan rinnalle oli kiipassut muuan Iska Hyrrykäinen, joka jo oli istunut vankilassa miestaposta Suomessa, mistä sankariillisuudestaan hän usein muisti kerskua. Ylijohtajan arvo kuitenkin pysyi kuin pysyikin Mansikalla, johonka seikkaan kyllä vaikutti sekin, että hän oli paikkakunnan vanhin suomalainen asukas. Ja tehtävistään pitikin Mansikka hyvän huolen. Aina kun paikkakunnalla saarnatkoillaan vieraili pastori Tolvana, toimi Mansikka hänen uskollisena apurinaan. Siitä auttavaisuudesta palkkioksi pastori Tolvana nimittikin hänet juhlallisesti seurakunnan esimieheksi silloin, kun Iron Rocks'in suom. seurakunta perustettiin. Tästä "ylennyksestä" ihastui Matti niin syvästi, että kotonaan siitä

vaimolleen kertoillessa itkeä öljötti ilosta. Pastori Tolvana oli sanonut, että vaikka Matti on juoppo ja paha tappelija, on hän kuitenkin pohjaltaan perin hyvä kristitty, jonkalaisia täällä viettelysten maailmassa hyvin vähän löytää. Siitä johtui Mattin kunniaitoimen lisääntyminen. Kun Iron Rocks'iin raittiusseura perustettiin, tuli hän yksimielisesti sen esimieheksi nimitetyksi. Ja kun vielä ottaa huomioon, että hän menestyksellisesti johti juopottelua paikkakunnan ainoassa kapakassa ja sen lisäksi aina tuon tuosta otti osaa tappeluihin tanssilavalla, niin tulee huomaamaan, että Iron Rocks'in "henkiset riennot" lepäsivät Mr. Matti Mansikan harteilla.

Tehtäviään hoiti Matti tavattoman suurella huolella. Luku- ja kirjoitustaidoton kun oli, niin kysyi suuria ponnistuksia oppia käsikirjan jälkeen johtamaan esim. raittiusseuran kokouksia. Mutta nurkumatta uhrasi hän aikaansa ja tarmoaan siksi kunnes oppi. Lukutaitoinen poikansa oli näissä puuhissa hänelle suurena apuna. Niinpä täytyi esim. pojan lukea S. K. R. V.-seuran käsikirjasta esimiehen osa niin monasti, että Matti oppi sen korva-kuulolla ulkoa muistamaan. Vaikeasta tehtävästä kunnolleen läpsemään kannusti Mattia tieto siitä, miten mahtavan arvokasta on seisoskella esimiehen pöydän takana, vasara kädessä raittiusseuran kokousta johtaen. Kuinka vaimoni Sanna Liisan naama venyy pitkäksi hämmästyksestä ja kunnioituksensa minua kohtaan kasvaa, kun näkee minun käsikirja toisessa ja vasara toisessa kädessä johtavan raittiusseuran kokousta! — ajatteli Matti, ja tuollaiset ajatukset antoivat hä-

Jersey Cityn s. s. osaston voimistelu-seura "Kataja".

nelle kyllin voimaa ja intoa uhraamaan voimiansa "yhteisen hyvän" alttarille — opettelemaan esimiehen osan käsikirjasta ulkoa, niin vaikea tehtävä kuin se olikin.

Ja arvokas olikin Matti kokousta johtaessaan. Juhlallisella äänellä luki hän "osansa" käsikirjasta, lehteä kääntämättä. Asiain käsittelyn vaati hän käymään nopeasti. Kun veli Hyrrykäinen, joka oli varaesimiehenä, oli jonkun asian esittänyt, kysyi Matti: "Mitäs veljet asiasta sanovat?" ja kun ei kukaan mitään sanonut, yhtyi hän veli Hyrrykäiseen ja löi vasaralla pöytään merkiksi, että asia on käsitelty ja päätetty.

Kokouksissa tavallisesti oli Matti lähes selvänä, vähän tosin joskus henki haisi whiskylle, jota hänellä aina oli kotonaan "sairastumisen" varalta. Mutta viikolla — s. o. arkipäivinä — ei hän koskaan ryyppyä sivuuttanut. Arkipäivinä juontia ei hän pitänyt "raittiuden rikkomisena", kuuluuhan lupauskin vain siten, että "ennen kaikkea pyhä" (siis sunnuntaina) on pidettävä lupaus. Matti ei siis "rikkonut" koskaan "raittiuttaan", sillä hän ei tavallisesti sunnuntaisin juopotellut, ainoastaan joskus paranteli tuimilla napsuilla kohme-
loa, joka seurasi lauantai-iltana otettua humalaa. Ja sitä paitsi paikkakunnan ainoa kapakka oli sunnuntaisin suljettuna, jotenka siis sunnuntai-raittiuteen oli sekin vaikuttimena.

Tätä "kristillissiveellistä rauhaa ja sovintoa" oli Iron Rocks'issa kestänyt jo useita vuosia. Kukaan ei ollut sanonut, etteivät asiat ja olot ole niinkuin niiden ollakin pitää — päinvastoin, kaikki kiittelivät niitä mallikelpoisiksi. Olipa pastori Tolvana erään

saarnamatkanssa johdosta kirjoittanut Paimen-Sanomiin matkamuistelmia, joissa oli nimenomaan kehunut Iron Rocks'ia hurskaimmaksi ja kristillissiveellisimmäksi paikkakunnaksi, mitä koko hänen laajassa saarnapiirissään oli. Kirjotuksen lopussa sanoi rukoilevansa Jumalaa, että "se opettaisi kaikkialla ihmiset elämään yhtä hurskasta ja autuaaksi tekevää elämää kuin mitä Iron Rocks'issa eletään."

Ja ties miten kauan tätä hurskasta elämää Iron Rocks'issa olisi elettykin, jollei sinne se "villitsijä" olisi sattunut tulemaan ihmisen hahmossa.

Se tuli kuin pauskattu, mistä hiidestä lie tullutkin.

Aluksi sitä ei osattu pitää tavallista kuolevaista kummenpana, se kun oli kaikin puolin näköjään niinkuin muutkin ihmiset. Ja tavoiltaankin se oli vaan tavallinen ihminen: söi, joi, liikkui ja nukkui. Mutta jonkun ajan kuluttua se kyllä itsensä paljasti. Nähkääs, sen havaittiin asuintalosaan useasti myöhään yöllä valvovan ja lukevan jotakin paksua punakantista kirjaa. Iron Rocks'issa ei ennen oltu nähty tavallista ihmistä suurta kirjaa lukemassa. Siitä jo tarkkavaistoisimmat arvelivat, että kyllä se on nyt se "villitsijä", joka sekaamme on ihmismuotoisena tullut.

Akat, tarkkavaistoisempina miehiä, olivat sitä ensin ruvenneet aavistamaan edellämainitusta merkistä. Ja sitte miehet akkojen perässä. Lopuksi olivat kaikki yksimielisiä siitä, että "villitsijä" se on.

Mutta siitä oli otettava heti selvä.

Akat eivät kuitenkaan uskaltaneet suoraan mennä siltä kysymään: oletko sinä nyt se "villit-

sijä”? Ja siksi pitivätkin he yhteisen neuvottelukokouksen, jossa harkittiin sitä asiaa, mitenkä on meneteltävä, jotta saadaan tuo ”villitsijä” paljastumaan. Kaikilla oli oikeus tehdä syytöksiä ja paljastuksia ”villitsijää” vastaan. Ja kyllä niitä tehtiinkin. Miurulan ruokatalon emäntä, jonka talossa tuo vintiö asui, oli sen nähnyt eräänä yönä kulkevan lukiusta ovesta ilman avainta. Jacksonin Liinun näky oli vielä kamalampi: Hän kun oli erään kerran nähnyt sen seisovan hautausmaalla, mutta kun oli aikonut mennä siltä jotakin kysymään ja oli siinä tarkoituksessa astunut hautausmaalle, oli se kadonnut kuin aave ainakin.

Näiden ynnä monien muiden hieman lievempien todistusten perusteella teki neuvottelukokous sen päätöksen, että ”tuo outo olio joukossamme on villitsijä, joka on mahdollisimman pian karkotettava paikkakunnalta”.

”Villitsijä” eli omissa oloissaan mitään pahaa aavistamatta.

Neuvottelukokouksesta oli kulunut aikaa jo useita päiviä, mutta kukaan ei ollut uskaltanut vielä saattaa neuvottelukokouksen päätöstä ”villitsijän” tietoon, joka oli ehtinyt jo tehdä Iron Rocksissa turmiollista työtään aika paljon. Se oli kierrellyt suomalaisissa työlaissannoissa, myynyt niissä kirjallisuutta ja työväen sanomalehtiä ja puhunut valitsevien olosuhteiden nurinkuruudesta. Ja kaiken tämän oli se tehnyt neuvottelukokouksen jälkeen. —

Se se vasta osottikin iron-rocks’ ilaisille, että heidän keskunteensa oli tullut villitsijä. Siksi pitivätkin he toisen neuvottelukokouksen, jossa eivät enää olleet edustettuina ainoastaan akat, vaan ot-

ti siihen runsaslukuisesti osaa miehetkin ja kokouksen johtajana oli itse Iron Rocks’in hurskas kuningas Matti Mansikka.

Kokouksessa ei tuotu enää esille ”villitsijän” kummitteluja, vaan kertoilivat kaikki puhujat siitä, miten kauhea olento tuo ”villitsijä” on, se kun ei usko pappeja eikä jumalaa. Esivaltaa vastaan se uhmailee, haukkuupa yksinpäin Yhdysvaltainkin hallitusta ja vihaa kaikkia herroja, jotka jumala on auttanut sille asteele, ettei heidän tarvitse tehdä työtä.

Sellaista oppia oli se ”villitsijä” edustanut.

Neuvottelukokous harkitsi tarkoin ja monipuolisesti kysymystä: mitä on villitsijän kanssa tehtävä?

Matti Mansikka oli sillä kannalla, että kaikista paras ja yksinkertaisin keino on se, että miehissä ajetaan hänet pois. Se mielipide sai eniten kannatusta ja niin päätettiin heti ryhtyä ”villitsijän” poisajamis-toimenpiteisiin.

*

Nuorimies oli juuri tullut asuntotaloonsa. Koko päivän oli hän kierrellyt ympäri Iron Rocks’in kauppala, puhuen ja myyden työväen kirjallisuutta ja sanomalehtiä. Mitään pahaa aavistamatta alkoi hän puhella yhtä ja toista samassa talossa asuvien miesten kanssa, kun yht’äkkiä aukesi ovi ja sisään työntyi puolikymmentä miestä huutaen: onko täällä se ”villitsijä” —

Mikä ”villitsijä”? — kysyi nuorimies ja astui rohkeasti tuon kiljuvan ja meluavan joukon eteen.

— Ahaa Sinä perkele ... ”villitsijä” kiljui tuon räyhäävän joukon johtaja, Matti Mansikka.

— Hirtetään se! — lisäsi joku.

— Mutta ensinää tervataan ja höyhenetään

— Mutta mistä todellakin on kysymys? — kysyi taas nuorimies.

Vastausta ei tullut. Rähinä suureni ja Matti Mansikka hyppi

työnsä vasta alussa. Hänellä oli vielä paljon työtä Iron Rocks'issa ennenkuin villityksen siemen, jonka hän jo tosin oli kylvänyt, tässä maaperässä menestyy ja tuottaa satakertaisen sadon. Siementä on vielä vaalittava ja kylvettävä lisää. Hän oli sosialisti-agitaattori, muttei ollut kertakaan vielä Iron Rocks'issa asi-

Lepohatki, Jules Bastien-Lepage.

ja kiljui kuin villipeto.

Ja samassa tarttui neljä kättä nuorenmiehen takinkaulukseen ja silmänräpäyksessä löysi hän itsensä ulkoa.

Siitä ymmärsi hän, että hänen olisi lähdettävä pois paikkakunnalta. Mutta sitä ei hän halunnut vielä tehdä, olihan hänen

astaan yleisesti puhunut. Nyt päätti hän sen tehdä.

Vaikkakin meluava joukko, joka hänet oli suunnostaan ulos häätänyt, tuli myös ulos, ei se häntä kauan seurannut, sillä se eksyi hänen jäliltään, kun hän meni erääseen "toiskieliseen" hotelliin, josta vuokrasi itselleen asunnon. Raa-

kalaisjoukkio luuli hänen rientäneen kiireimmiten ulos kylästä.

Seuraavana päivänä vuokrasi hän paikkakunnan kansakoulun puhumatilaisuutta varten.

Ja samana päivänä myöskin ilmestyi Iron Rocks'in liikehuoneitten semiin y. m. julkisille paikoille seuraavan sisältöisiä ilmoituksia:

IRON ROCKS'IN SUOM. TYÖLÄISET HUOMATKAA!

Tänä iltana puhuu suomenkielellä täkäläisellä kansakoululla

ANTTI AHOKALLIO,

alkaen kello 8. Tulkaa joukolla kuulemaan, sillä hän puhuu asioista jotka ovat tärkeitä nykyhetkellä jokaiselle työläiselle.

Antti Ahokallio, se oli nuoremiehen, "villitsijän" nimi.

Nuo ilmoitukset herättivät Iron Rocks'in suomalaisissa uteliaisuutta. Jotkut kyllä tiesivät, kuka on tuo puhuja, mutta siitä huolimatta pysyivät kaikki hyvin uteliaina.

Koulusafi oli illalla kello kahdeksan aikaan kuin pistetty täynnä suomalaista yleisöä. Akoilla oli virsikirjoja käsissä ja kaikki olivat hyvin hartaina. Matti Mansikka istui etupenkissä hyvin hartaana ja virsikirja oli hänenkin käsissään.

Silloin astui Antti Ahokallio, parin muun miehen seuraamana, sisään ja käveli suoraan puhujan paikalle. Mutta ennenkuin hän ehti suutaan avaamaan, kahti salissa voimakkaasti:

— Se on se perkeleen villitsijä! —

Huutaja oli Matti Mansikka.

Huudon vaikutus oli kerrassaan kamala:

Yleinen hämminki valtasi kaikki ja syntyneessä sekamelskassa putoilivat akkain virsikirjat lattialle.

Ahokallio seisoikin kuitenkin tyyneenä. Kun sekasorto oli hieman selviytynyt, alkoi hän:

Työläistoverit! —

Mutta enempää ei hän ehtinyt sanoa ennenkuin Matti Mansikka hänet keskeytti huutamalla: Tuki suusi, perkele, ja tule alas! —

Svutyi taasen sekamelska ja epäjärjestys. Mutta taukosi sekin. Silloin puhuja alkoi:

— Minä olen vuokrannut tämän kouluhuoneuston tänksi illaksi, saadakseni puhua täkäläiselle suomalaiselle työväestölle sellaisia totuuksia, joita uskoakseni heille ei ole enemmin puhuttu. Mikäli olen kuullut, täällä eivät enemmin minua ole puhuneet muutt kuin papit ja siveysaarnajat. Minä en ole pappi enkä siveysaarnajakaan, olen vaan tavallinen ihminen, joka olen itsekohtaisesti tutkinut yhteiskunnallisia, taloudellisia ja poliittisia kysymyksiä, kysymyksiä, jotka tavalla taikka toisella koskevat meitä kaikkia ihmisiä, ja muodostanut niistä oman ymmärrykseni mukaan käsitteitä, jotka pidän oikeina ja olen aina valmis niiden puolesta taistelemaan. Kenenkään ei tarvitse uskoa minua ja minun puheitani, sillä minä en pyydä sitä. Minä pyydän, että tutkitte vain sen puhunko minä oikein tai väärin ja jos puhun oikein, niin luonnollisesti silloin hyväksytte ne totuudet, joita olen esittänyt, tai jos puhun väärin, niin hyljätte ne.

Minä siis puhun vain omia ajatuksiani, omia mielipiteitäni. Mutta ennenkuin käyn käsiksi puheeni varsinaiseen aineeseen — sosialismi ja työväenliike Amerikassa

— pyydän teiltä yhtä lupautta, lupautta siitä, että te annatte minun häiritsemättä puhua. Minä en halua lähteä käsittelemään vakavia kysymyksiä ennenkuin tiedän, että saan häiritsemättä sen tehdä. Minä siis kysyn: sallitteko häiritsemättä minun puhua tänä iltana aineesta "sosialismi ja työväenliike Amerikassa?"

Puhuja jäi odottamaan vastausta, mutta sitä ei kuitenkaan kuulunut.

Puhuja toisti kysymyksen ja lisäsi: Siinä tapauksessa, että ette salli minun rauhassa puhua, lopetan minä tähän ja poistun.

Mutta silloin nousi muuan jäykkä rautamainari seisoaalleen ja sanoi: Kyllä minä haluaisin kuitenkin kuulla, mitä puhujalla on sanomista. Esitän, että puhuja alkaa puhua.

Nyt ei enää Matti Mansikka voinut pidättää kiukkuaan, vaan kavahti pystyyn ja tiuskasi:

— Tämä on "villitsijä", ei anneta sen puhua.

Mutta Mansikan puheenvuoro synnytti yleisössä huomattavaa nurinaa. Se rautamainari nousi taas pystyyn ja sanoi: Minä esitän, että äänestetään siitä, annetaanko tämän puhujan häiritsemättä puhua taikka ei.

Esitys sai kannatusta ja toimitettiin äänestys, josta tulos oli se, että koko yleisö lukuunottamatta Matti Mansikkaa, Iiska Hyrrykäistä ja muutamaa akkaa, antoivat puhujalle oikeuden puhua.

Se rautamainari, joka kysymyksen äänestykselle oli esittänyt, huomautti äänestyksen loputtua, että hän muutamien muiden miesten avustamana tulee pitämään huolen siitä, että häiritäjät tulevat ulosheitetyiksi.

Nyt alkoi puhuja puhua. Hän kuvasi ensin niitä vääryyksiä,

jotka työväestössä ovat herättäneet järjestäytymistarpeen. Osotti miten tärkeää työläisten on noudattaa Karl Marxin lausetta: "Kaikkien maiden työläiset, liittykää!" Sitte teki hän laajasti selkoa sosialististen oppien eteenpäin kulusta ja osotti vielä historiallisesti, että niiden levenemistä ei voida verivirroillaakaan tukahduttaa.

Puheensa loppuosan omisti hän iron rocks'ilaisille. Saivat siinä kuulla kaikki sosialistisyöjät kunniansa. Hän puhui tulisesti ja rohkeasti, ja jokainen hänen lauseensa oli kuin kaksiteräinen miekka. Hän innostui ja lämpeni yhä enemmän sitä mukaa kuin aineensa käsittelyssä edistyi. Myrskyiset suosionosotukset seurasivat puheensa lopettamista, joka osotti, että siemen oli sattunut hyvään maahan.

Puheensa loputtua myi Ahokallio runsaasti sosialistista kirjallisuutta ja sai useita tilauksia puoluelehdille.

Seuraavana päivänä matkusti hän pois Iron Rocks'ista.

Kun pastori Tolvana tuli ensikerran agitaattori Ahokallion käynnin jälkeen Iron Rocks'iin, huomasi hän kohta, että "villitsijä" oli käynyt tuhoamassa hänen lampaitaan siellä.

Mutta kylvetty sosialismin siemen iti Iron Rocks'issa. Nykyään on siellä voimakas s. s. osasto. Seurakunnalta, r.-seuralta ja kapakalta on pienentynyt enemmän kuin kahdella kolmannella osalla kannatus ja työväestö on kohonnut sekä henkisesti että aineellisesti. Sosialismi siellä on muutamassa vuodessa valistanut enempi työväestöä kuin papit ja siveysaarnajat monissa vuosikymmenissä.